

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง อัตรากារตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ของนิสิตนักศึกษา
เกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศที่มีระดับความไวต่อความรู้สึกแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า
เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปรวบรวมและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความสำคัญของประเด็นเรื่องเพศ
ความหมายของประเด็นเรื่องเพศ
ขอบเขตของประเด็นเรื่องเพศ
บทบาทที่สำคัญของเรื่องเพศ
- ตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์
รูปแบบของแบบสอบถามทางไปรษณีย์
ข้อดีและข้อจำกัดของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์
ตัวแปรที่มีผลต่ออัตรากារตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์
- ตอนที่ 3 งานวิจัยเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ และคำถามที่ไว
ต่อความรู้สึก

ตอนที่ 1 ความสำคัญของประเด็นเรื่องเพศ

ความหมายของประเด็นเรื่องเพศ

คำว่า " ประเด็น " หมายถึง ข้อความสำคัญ (สารานุกรม ฉบับทันสมัย เล่มที่ 1, 2516) ซึ่งสอดคล้องกับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ให้ความหมายของคำว่า " ประเด็น " หมายถึง ข้อความสำคัญของเรื่องที่แยกหยิบยกขึ้นพิจารณา และสอดคล้องกับพจนานุกรม ฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530) ที่กล่าวว่า ประเด็น หมายถึง ข้อความสำคัญที่ยกขึ้นพิจารณา

สรุปแล้ว คำว่า " ประเด็น " หมายถึง ข้อความสำคัญของเรื่องหรือเนื้อหา ดังนั้น ประเด็นเรื่องเพศ หมายถึง ข้อความที่สำคัญในเนื้อหาเรื่องเพศ คำว่า " เพศ " ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2493) หมายถึง ลักษณะที่รู้ว่าเป็นชายหรือเป็นหญิง

ส่วนความหมายของคำว่า เพศ จาก Webster (1976) ได้ให้ความหมายกว้างขวาง มากขึ้น ดังนี้

1. การแบ่งสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะมนุษย์ออกเป็นเพศชาย หรือ เพศหญิง
2. ลักษณะโครงสร้างของร่างกายของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเกิดจากการสืบพันธุ์ของบิดามารดาโดยแยกและการรวมกันทางโครโมโซมเพศ จนแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นชายหรือเป็นหญิง

3. ขอบเขตของพฤติกรรมระหว่างบุคคล โดยเฉพาะระหว่างชาย และหญิง

4. สัญชาตญาณทางเพศ และการแสดงออกของสัญชาตญาณนั้น อาจจะมาในรูปของการมีเพศสัมพันธ์

ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายคำว่า " เพศ " ของ Kirkendall (อ้างถึงใน สุชาติและวรณี โสภประสูร, 2525) ดังนี้

1. เรื่องเพศ เป็นแรงผลักดันที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้คนเราเกิดความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ และสามารถกระทำหรือแสดงพฤติกรรมในรูปต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ได้ตั้งใจไว้

2. เรื่องเพศ เป็นแรงกระตุ้น หรือ เครื่องเร้าใจอันทรงพลังยิ่ง ที่ทำให้เพศชายและเพศหญิง เกิดมีความสนใจซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยทำให้การประกอบกิจการต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น

3. เรื่องเพศ เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดบทบาท กิริยาท่าทาง ลักษณะการดำเนินชีวิตของเราอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือไปจากความสามารถที่เพียงแต่จะแบ่งมนุษย์ออกเป็น เพศชายและเพศหญิง

4. เรื่องเพศ เป็นธรรมชาติที่แฝงอยู่ในร่างกาย และจิตใจ ของคนเราอย่างลึกซึ้งและถาวร ซึ่งจะแสดงบทบาทสำคัญที่สุดให้เห็นได้ ในชีวิตรักและการครองเรือน

5. เรื่องเพศ เป็นสิ่งที่สามารถคลบกันคาลให้ชีวิตมีความต่อเนื่องกัน จากช่วงชีวิตหนึ่งไปยังอีกช่วงชีวิตหนึ่ง โดยกระบวนการทางการสืบพันธุ์ ซึ่งความต่อเนื่องนี้จะช่วยทำให้ ลักษณะชีวิตหลายสิ่งหลายอย่างของพ่อแม่ สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกได้

จากความหมายของคำว่า "เพศ" ดังกล่าว สามารถสรุปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นการแยกความแตกต่างทางโครงสร้างของร่างกาย บทบาทกิริยาท่าทางของมนุษย์ออกเป็นชายและหญิง
2. สัญชาติญาณ ที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ในการสืบพันธุ์ของมนุษย์
3. เป็นแรงผลักดันภายในร่างกายมนุษย์ ที่ก่อให้เกิดการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ

ขอบเขตของประเด็นเรื่องเพศ

สุชาติและวรณี โส่มประสูร (2525) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือธรรมชาติของความรู้เรื่องเพศ ออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ลักษณะทางสรีรวิทยา (Biological aspect)

ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับกายวิภาคและสรีรวิทยา ของร่างกายมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เช่น โครงสร้าง และหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ในระบบสืบพันธุ์เพศชายและเพศหญิง ลักษณะทางพันธุกรรมที่เกี่ยวกับเพศ ความเจริญเติบโตทางเพศในด้านร่างกาย

(Bio-sexual development หรือ Physical sexual development) การมีหนองครามและขนรักแร้ เลี้ยงแตก การมีประจำเดือน การสืบพันธุ์หรือการร่วมประเวณี การปฏิสนธิ การตั้งครรภ์ การคลอดบุตร ฯลฯ

2. ลักษณะทางสุขวิทยา (Hygienic aspect)

ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพ การระวังรักษาร่างกาย ให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บหรือความผิดปกติทางเพศ เช่น ข้อควรระวังรักษาและสุขปฏิบัติเกี่ยวกับอวัยวะเพศ ข้อควรปฏิบัติขณะมีประจำเดือน การตรวจโลหิตก่อนแต่งงาน กามโรค ความผิดปกติของอวัยวะเพศ ฯลฯ

3. ลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological aspect)

ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับจิตใจและอารมณ์ เช่น ความเจริญเติบโตทางเพศในด้านจิตใจ (Psycho-sexual development) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และอารมณ์เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น แรงผลักดันทางเพศ การระบายอารมณ์ทางเพศ ทศนคติต่อเพศตรงข้าม ความรัก ความต้องการหรือความรู้สึกทางเพศ ความผิดปกติทางด้านจิตใจและอารมณ์ ฯลฯ

4. ลักษณะทางสังคมวิทยา (Sociological aspect)

ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้าสังคมและมาตรฐานความประพฤติหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม เช่น ความเจริญเติบโตทางเพศ ในด้านสังคม (Socio-sexual development) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เพศสัมพันธ์ อิทธิพลของเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม การเกี่ยวพาราสี การเลือกคู่ครอง การแต่งงาน ชีวิตสมรสหรือชีวิตครอบครัว การวางแผนครอบครัว ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของแพทย์หญิงจินตนา สาัญญะวิเศษ (อ้างถึงในรวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์, 2526) ที่กล่าวถึงขอบเขตเรื่องเพศไว้ดังนี้

1. ด้านร่างกายและชีวภาพ เน้นความสำคัญเรื่องกายวิภาค และสรีรวิทยาของกระบวนการสืบพันธุ์ การทำงานของร่างกายในระบบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ทางเพศ การเติบโตทางเพศ และพันธุกรรม

2. ด้านสังคม มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศและครอบครัว อิทธิพลทางเพศต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพัฒนาชนประเภทเพศและศีลธรรม รวมทั้งการออกและบังคับกฎหมายที่เหมาะสม มาช่วยในการคลี่คลายปัญหาทางเพศ

3. ด้านอนามัย ครอบคลุมถึงสุขภาพทั้งกายและจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับเพศ ได้แก่ การจัดการความกังวลที่เกี่ยวกับการพัฒนาทางเพศ ความสะอาด การรูดกลืนทางเพศ และสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกามโรค

4. ด้านทัศนคติและการรู้จักปรับตัว ได้แก่ มาตรฐานการวางตัวก่อนสมรส การสังสรรค์ระหว่างเด็กหนุ่มสาว นิธิยและการปฏิบัติเกี่ยวกับเพศ การสร้างเจตคติที่ถูกต้องและเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาทางเพศนั้น มีขอบเขตค่อนข้างกว้างขวาง และมีบางส่วนเกี่ยวโยงกันอย่างต่อเนื่อง สากที่จะสรุป ขอบเขตให้แน่นอนได้ ทำให้ประเด็นเรื่องเพศมีขอบเขตกว้างขวาง เช่นเดียวกัน

บทบาทที่สำคัญของเรื่องเพศ

เรื่องเพศมีบทบาทสำคัญมาพร้อมกับประวัติการเกิดของมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ ปรัชญาของชาวตะวันตกได้เน้นเรื่องเพศว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ต่อการดำรงชีวิตเป็นอันดับสองรองจากเรื่องอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Dr. Will Durant นักเขียนและปรัชญาชาวอเมริกันยุคใหม่ที่ว่า "รองจากความหิว เรื่องเพศเป็นสัญชาตญาณแรงที่สุด และเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดด้วย" (สุชาติ โสภประสูตร, 2525) นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความสำคัญกับบทบาทของเรื่องเพศอีกหลายท่าน (อ้างถึงในสุชาติ โสภประสูตร, 2525) เช่น

Sigmund Freud จิตแพทย์ชาวออสเตรีย ผู้ให้กำเนิดวิชาจิตวิเคราะห์ศาสตร์ เชื่อว่า เรื่องเพศ เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิตของคนเรา เพราะเรื่องเพศ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ความรู้สึกทางเพศของมนุษย์มีมาตั้งแต่เกิด

Dr. Mary S Calderone นักการแพทย์และนักการสาธารณสุขชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงเรื่องเพศว่า "เรื่องเพศไม่ใช่สิ่งที่ท่านทำ แต่เป็นสิ่งที่ท่านเป็นอยู่" (Sex is not something you do, but something you are) เรื่องเพศ เป็นเรื่องของชีวิตและความเป็นอยู่ที่ทุกคนกำลังเผชิญอยู่หรือแสดงออกมา การเปลี่ยนแปลงทางเพศ เกิดขึ้นกับบุคคลในวัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

Kirkendall ได้กล่าวถึง บทบาทและอิทธิพลของเรื่องเพศไว้ว่า "ความสุขของบุคคลก็ดี ความสำเร็จของสมาชิกภายในครอบครัวก็ดี และความสามารถในการช่วยเหลือสังคม หรือการสังคมสงเคราะห์ที่บุคคลจะพึงมีส่วนร่วมด้วยก็ดี การที่บุคคลจะพึงได้รับหรือพบกับสิ่งเหล่านี้ เพิ่มพูนมากขึ้น หรือลดน้อยลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปรับตัวทางเพศ และการแสดงบทบาทในเรื่องเพศที่ถูกต้อง จะเห็นว่าเรื่องเพศนั้นมีบทบาทสำคัญ ต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด เป็นธรรมชาติ และมีบทบาทต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ควรมีการเรียนรู้เพื่อแสดงบทบาท และปรับตัวทางเพศให้เหมาะสม เพื่อความสำเร็จของชีวิต และลดปัญหาของสังคมไปในเวลาเดียวกัน

ในสังคมไทยยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทที่สำคัญของเรื่องเพศ มองได้จากค่านิยมในเรื่องเพศ หญิงไทยมักจะรักนวลสงวนตัว ไม่ชิงสุกก่อนห่าม ไม่อนุญาตให้ผู้หญิงพูดคุยกันถึงเรื่องเพศ ผู้หญิงไทยต้องไม่แสดงความต้องการทางเพศอย่างเปิดเผย แม้แต่ในชีวิตสมรส เพศหญิงเป็นเพียงฝ่ายตอบสนองความต้องการของเพศชายเท่านั้น ความบริสุทธิ์ของเพศหญิงถือเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าเพศหญิงสูญเสียความบริสุทธิ์ไปแล้วเท่ากับชีวิตจะไม่มี ความหมาย เพศชายสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนสมรส หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศนอกเหนือสมรสได้ ซึ่งค่านิยมเหล่านี้ จะทำให้บุคคลในสังคมมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง และมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้อง เช่น เพศชายไม่ยกย่องเพศหญิงเท่าที่ควร การเอาเปรียบเพศหญิง และอื่น ๆ ซึ่งมีผลต่อความไม่สงบสุขในครอบครัวและสังคมโดยรวม ในปัจจุบันไทยได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับเรื่องเพศ จากวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น เป็นการรับแบบเอาอย่างมากกว่าเข้าใจถึงความสำคัญของบทบาทเรื่องเพศ ทำให้ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น การมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการแต่งงานมากขึ้น

เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงปรารถนา และตามมามีปัญหาการทำแท้ง เป็นการยากที่จะหยุดยั้งวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเข้ามาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกเสียจากให้ความรู้ที่ถูกต้อง ปรับวัฒนธรรมตะวันตกเรื่องเพศ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของไทย

ตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์

รูปแบบของแบบสอบถามทางไปรษณีย์

รูปแบบของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ (เติตศักดิ์ ไชวาสินธุ์, 2527) คือ

1. แบบสอบถามชนิดปลาสปิด (Closed form)

เป็นแบบสอบถามที่จัดเตรียมคำตอบไว้ให้ล่วงหน้าแล้ว ผู้ตอบต้องเลือกคำตอบที่กำหนดให้เท่านั้น นอกจากนี้ บุณธรรม กิจปริดาภิรักษ์ (2531) ยังได้แบ่งแบบสอบถามปลาสปิด ออกเป็น 5 ชนิด ดังนี้

1.1 แบบสอบถามสองคำตอบ (Dichotomous questions)

รูปแบบนี้ให้ผู้ตอบเลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ใช่-ไม่ใช่ ถูก-ผิด เป็นต้น

1.2 แบบคำถามให้เลือกตอบ (Multiple choice questions)

แบบนี้แต่ละคำถามจะมีหลายคำตอบ และจำนวนคำตอบไม่จำเป็นต้องเท่ากัน แล้วแต่สถานการณ์ของคำถาม และวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่ผู้ตอบต้องเลือกหนึ่งคำตอบ

1.3 แบบคำถามให้เลือกตอบหลายคำตอบ รูปแบบนี้คล้ายข้อสอบ แต่ให้ตอบได้หลายคำตอบ

1.4 แบบคำถามให้เลือกตอบตามลำดับ ผู้ตอบต้องตอบคำถามที่กำหนดให้ โดยเรียงลำดับคำตอบ

1.5 แบบประเมินค่า (Rating scale) รูปแบบนี้คล้ายกับแบบคำถามให้เลือกตอบ แต่การให้เลือกรับมีลักษณะเปรียบเทียบตามปริมาณ ที่จัดเรียงไว้ตามลำดับ รูปแบบของคำตอบ จะมีตั้งแต่ 2 คำตอบ ถึง 15 คำตอบ แต่โดยทั่วไปนิยมเพียง 2-7 คำตอบ

2. แบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Opened Form) เป็นรูปแบบคำถามที่ถามในลักษณะกว้าง ๆ เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้ตอบอย่างเสรี มักใช้เมื่อต้องการข้อมูลที่ซับซ้อน และนิยมใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามปลายปิด

3. แบบสอบถามชนิดรูปภาพ (Pictorial Form) เป็นแบบสอบถามที่ใช้รูปภาพเร้าใจให้ผู้ตอบตอบ อาจเป็นคำพูด ข้อความ หรือรูปภาพก็ได้ มักนิยมใช้กับเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีการศึกษาจำกัด

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งรูปแบบของแบบสอบถาม ตามลักษณะเนื้อหาของแบบสอบถาม ออกเป็น 3 แบบ ดังนี้ (Eysenck and other, 1972)

1. แบบสอบถามที่ถามข้อเท็จจริง (Factual questionnaires) เป็นแบบสอบถามที่มุ่งถามข้อความจริงเกี่ยวกับผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ การศึกษา เป็นต้น แบบสอบถามชนิดนี้มักจะใช้ร่วมกับแบบสอบถามความคิดเห็น หรือแบบสอบถามบุคลิกภาพ

2. แบบสอบถามที่ถามความคิดเห็น (Opinion questionnaires or Opinionaire) เป็นการถามความคิดเห็นของผู้ตอบตามเงื่อนไขที่ตั้งไว้

3. แบบสอบถามด้านบุคลิกภาพ (Personality questionnaires) เป็นการถามเกี่ยวกับทัศนคติ ทฤษฎีทางบุคลิกภาพ และลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก
วิเชียร เกตุสิงห์ (2530) ได้แบ่งรูปแบบของแบบสอบถามตามชนิดของคำถามในแบบสอบถาม ได้แก่

1. แบบถามความคิดเห็น (Opinion Statement) เป็นแบบที่ใช้กันมากที่สุด โดยผู้ตอบถูกระบุให้ตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยนั้น อาจต้องระบุความหนักเบามาด้วย เช่น แบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การใช้คำถามแบบนี้ ถ้าใช้คำถามเพียงข้อเดียวแล้วผิดพลาด จะเสียหายมาก ทางที่ดีควรใช้คำถามหลาย ๆ ข้อความในเรื่องเดียวกัน เพื่อป้องกันความผิดพลาดอันอาจเกิดจากการใช้คำในข้อความ ซึ่งนอกจากจะช่วยอุดช่องโหว่แล้ว ยังทำให้ผู้ตอบมองเห็นประเด็นที่ถามได้ชัดขึ้น

2. แบบคำถามเชิงพฤติกรรม (Behavioral Statement) แนวคำถามชนิดนี้เป็นไปในทางตรงกันข้ามกับประเภทแรก กล่าวคือ ผู้ถามจะยกสถานการณ์บางอย่างมาเขียนบรรยายไว้เป็นสมมติฐาน (Hypothetical situation) แล้วจะมีคำตอบที่บรรยายถึงการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้นไว้ให้เรียบร้อย โดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่าข้อใดหรือคำตอบใดที่ตรงกับกริยาที่ตนเองจะตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น คำถามเชิงพฤติกรรมนี้เหมาะสำหรับการวัดเพื่อล้างความจริง โดยทางอ้อมวิธีหนึ่งโดยผู้ถูกถาม จะไม่รู้ถึงวิธีการให้คะแนนของผู้ถามหรือผู้วิจัย

3. แบบถามทางอ้อม (Indirect Statement) ใช้ในกรณีที่พฤติกรรมบางอย่างถูกปิดบังไว้ โดยเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถจะสอบถามเพื่อถึงพฤติกรรมออกมาด้วยคำถามธรรมดา ๆ ได้ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 คำถามแบบให้จินตนาการ (Projective type) แบ่งออกเป็น

- 3.1.1 แบบให้โยงความสัมพันธ์
- 3.1.2 แบบสร้างความคิด
- 3.1.3 แบบให้แสดงออก
- 3.1.4 แบบให้เติมความให้สมบูรณ์
- 3.1.5 แบบให้เลือกหรือจัดอันดับ

3.2 แบบหาความผิดปกติของกระบวนการทางจิตวิทยา

Smith (อ้างถึงในวิเชียร เกตุสิงห์, 2530) เสนอการใช้แนวคำถามต่าง ๆ ที่ถือเสมือนข้อเท็จจริง (Facts) แล้วให้ผู้ตอบพิจารณาตัดสินว่า เขามีความเชื่อหรือความนั้นเป็นจริงหรือไม่อย่างไร

Thistlethwaite (อ้างถึงในวิเชียร เกตุสิงห์, 2530) ได้สร้างคำถามสำหรับวัดเจตคติ โดยใช้วิธีการเลือกดูว่าข้อสรุปเรื่องใดที่ผิดปกติ จากความสมเหตุสมผลตามหลักตรรกวิทยา โดยให้ผู้ตอบพิจารณาเปรียบเทียบข้อคำถามเป็นคู่ คือข้อที่มีลักษณะเป็นกลาง (Neutral item) ข้อที่หนักไปทางใดทางหนึ่ง (Loaded item) และมีข้อความสรุปเหตุผลตามหลักตรรกวิทยาแบบ Syllogism แล้วให้ตอบว่า ข้อสรุปนั้นสมเหตุสมผลหรือไม่

ข้อดีและข้อจำกัดของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

อุทุมพร จามรमान (2530) ได้กล่าวถึงข้อดีของแบบสอบถามไว้ดังนี้

1. ค่าลงทุนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับการสัมภาษณ์
2. การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จะไปถึงมือผู้รับแน่นอนกว่าการออกไปสัมภาษณ์ซึ่งผู้ตอบอาจจะไม่อยู่บ้าน ไม่ว่างหรือไม่ยินดีพบผู้สัมภาษณ์
3. การส่งแบบสอบถามไปให้คนจำนวนมาก ช่อมสะดวกกว่าการสัมภาษณ์มากนัก
4. แบบสอบถามจะไปถึงมือผู้รับได้ทุกแห่งในโลกที่มีการไปรษณีย์
5. แบบสอบถามที่ผู้ตอบจะตอบได้สะดวกใจมากกว่าการสัมภาษณ์
6. ถ้าสร้างแบบสอบถามให้ดีแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำได้ง่ายกว่าการสัมภาษณ์
7. สามารถควบคุมให้แบบสอบถามถึงมือผู้รับได้ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้การตอบ (ถ้าตอบทันที) ได้แสดงถึงความคิดเห็นของสภาวะการณ์ในเวลาใกล้เคียงกันได้ เป็นการควบคุมการตอบได้แบบหนึ่ง
8. ผู้ตอบต้องตอบข้อความที่เหมือนกันและแบบฟอร์มเดียวกัน เป็นการควบคุมสภาวะที่คล้ายกัน ทำให้สรุปผลได้ดีกว่าการสัมภาษณ์

นอกจากนั้น อุทุมพร จามรमान (2530) ยังได้กล่าวถึงจุดอ่อนของการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ดังนี้

1. มักได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวนน้อย ทำให้ได้ข้อสรุปที่ไม่ใกล้เคียงความจริง
2. ความเที่ยง และความตรงของแบบสอบถาม ได้รับการตรวจสอบลำบาก จึงมักจะไม่นิยมนำ
3. โดยปกติแบบสอบถามควรมีขนาดสั้นกระชับรัด ดั่งนั้นจึงมีข้อคำถามได้จำนวนจำกัด
4. คนบางคนมีความล่าช้าต่อการตอบแบบสอบถาม เนื่องจากได้รับบ่อขหรือมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถามมาก่อน ทำให้ไม่เอาจากตอบ

5. เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่ต้องใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว เหมือนกับการสัมภาษณ์ซึ่งผู้ถามและผู้ตอบมีปฏิริยาโต้ตอบกัน แต่แบบสอบถามให้ปฏิริยาโต้ตอบทางเดียว

6. แบบสอบถามใช้ได้เฉพาะบุคคลที่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น จึงเป็นการลดจำนวนผู้ตอบลง

7. แบบสอบถามที่ได้รับคืนมานั้น ผู้วิเคราะห์ไม่สามารถทราบได้ ว่าใครเป็นคนตอบแบบสอบถาม

8. ผู้ตอบบางคนที่ไม่เห็นความสำคัญอาจโยนแบบสอบถามทิ้ง โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ

Nachmias ,David and Nachmias ,Chava (1981) ได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของการใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ดังนี้

1. เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้วิจัยต้องการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีจำนวนมาก และในบริเวณกว้าง

2. เป็นการลดความผิดพลาด ที่เกิดจากความลำเอียง อันเนื่องมาจากบุคลิกภาพของผู้สัมภาษณ์

3. ผู้ตอบมีโอกาสได้พิจารณาคำตอบของตนเอง ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น

4. ไม่สามารถที่จะได้ข้อมูลในด้านพฤติกรรมของผู้ตอบ ที่ผู้ถามอาจจะสังเกตได้และในกรณีที่คำตอบที่ได้ไม่ชัดเจน ผู้วิจัยไม่สามารถซักถามได้

5. ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมการตอบคำถามได้ ในกรณีที่ตอบคำถามได้ไม่ครบทุกข้อ

6. ไม่สามารถใช้กับผู้ที่ตอบที่ไม่รู้หนังสือ

7. ได้แบบสอบถามกลับคืนค่อนข้างต่ำ นับว่าเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับผู้วิจัยอย่างมาก ซึ่งปัญหานี้ส่วนใหญ่เกิดกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีการศึกษาน้อยหรือเกิดจากการย้ายที่อยู่ของผู้ตอบ

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2531 , 178-179) ได้กล่าวถึงข้อดีของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ดังนี้

1. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายเมื่อเทียบกับการสัมภาษณ์
2. ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ สามารถเลือกตอบในขณะที่มีเวลาว่างและเวลาที่ต้องการจะตอบได้ด้วย
3. สะดวกเมื่อต้องรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่มีจำนวนมาก
4. ข้อความที่ตอบเป็นแบบเดียวกัน ทำให้สรุปผลได้ง่ายเพราะผู้ตอบต้องตอบข้อความที่เหมือนกัน และแบบฟอร์มเดียวกัน เป็นการควบคุมสภาวะการทำให้คล้ายคลึงกัน
5. ไม่มีความลำเอียง เพราะคำตอบเป็นของผู้ตอบเอง
6. ผู้ตอบมีเวลานานพอที่จะใคร่ครวญหาคำตอบที่ตนแน่ใจจริง ๆ ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องมากขึ้น
7. การส่งแบบสอบถามไม่จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นพิเศษ เหมือนกันวิธีการสังเกตและวิธีการสัมภาษณ์
8. สามารถควบคุมให้แบบสอบถามถึงมือผู้ตอบได้ในเวลาใกล้เคียงกัน จึงทำให้การตอบได้แสดงถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ในเวลาใกล้เคียงกันในกรณีที่ตอบทันที
9. ถ้าส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จะถึงมือผู้รับแน่นอนกว่าการออกไปสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ตอบอาจไม่อยู่บ้าน ไม่ว่าง หรือไม่ยินดีพบสัมภาษณ์

นอกจากนี้ บุญธรรม กิจปรีดาภิวัตน์ (2531 , 178-179) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ดังนี้

1. ขาดการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง จึงไม่แน่ว่าจะได้ข้อมูลที่มาจากใจจริงของผู้ตอบหรือไม่
2. มีลักษณะยืดหยุ่นน้อย ผู้ตอบไม่เข้าใจคำถาม หรือเข้าใจไปอีกด้านหนึ่งอาจจะไม่ตอบมาเลย หรือไม่ก็ตอบมาไม่ตรงกับความจริง หรือความต้องการของผู้วิจัย
3. มักได้แบบสอบถามกลับคืนมาเป็นจำนวนน้อย ทำให้ข้อสรุปที่ได้ไม่มั่นคงเท่าที่ควร
4. ไม่สามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่อ่าน และเขียนหนังสือไม่ออก
5. โดยปกติแบบสอบถามจะมีขนาดสั้นกระชับรัด จึงมีข้อคำถามได้จำนวนจำกัด
6. ไม่สามารถกลับไปสอบถามหาคำตอบที่แท้จริงได้

7. ผู้ตอบอาจไม่เห็นความสำคัญ จึงละเลยไม่ตอบ หรือขาดการพิจารณาในการตอบให้รอบคอบ ทำให้ขาดความเชื่อถือได้

8. ผู้ตอบแบบสอบถามอาจไม่ได้ตอบเอง แต่ให้ผู้อื่นตอบแทนก็ได้ ซึ่งจะทำให้ผลที่ได้ผิดพลาดไป

จะเห็นได้ว่า การนำแบบสอบถามทางไปรษณีย์มาใช้รวบรวมข้อมูลนั้น มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อดีของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

1. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายเมื่อเทียบกับการสัมภาษณ์ ในกรณีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจายในบริเวณกว้าง
2. ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ มีเวลาเพียงพอในการคิดหาคำตอบ ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องมากขึ้น
3. สามารถควบคุมเวลาให้แบบสอบถามไปถึงผู้รับได้ในเวลาใกล้เคียงกัน
4. ลดความลำเอียงอันอาจเกิดจากบุคลิกภาพของผู้สัมภาษณ์
5. สรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ง่าย

ข้อจำกัดของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

1. ใช้ได้เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือออก
2. ลักษณะการสื่อสารเป็นทางเดียว โอกาสผิดพลาดในการตอบคำถามเกิดได้ง่าย เนื่องจากไม่เข้าใจคำถาม หรือ ไม่เห็นความสำคัญของงานวิจัย
3. ใช้ข้อความถามได้จำนวนจำกัด
4. มักได้แบบสอบถามกลับคืนน้อย ทำให้ข้อสรุปที่ได้ไม่มั่นคงเท่าที่ควร

ตัวแปรที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์

สุชีรา ภัทรราชสุวรรณ (2530 : 42-44) ได้สรุปตัวแปรที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ดังนี้

1. การติดต่อกับผู้ตอบก่อนส่งแบบสอบถามไปให้
2. จดหมายนำที่ส่งไปพร้อมกับแบบสอบถาม
3. ข้อมูลที่ถาม
4. รูปแบบของการตอบ
5. ความยาวของแบบสอบถาม
6. สีของกระดาษ และ หมึกพิมพ์แบบสอบถาม
7. ระบบการพิมพ์และการวางรูปแบบ
8. ประเภทการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์
9. สถานที่รับแบบสอบถามของผู้ตอบ
10. การติดตามผล
11. สาเหตุอื่น ที่ผู้วิจัยควบคุมไม่ได้

ซึ่งสอดคล้องกับการสรุปของประไพพิศ อาจสำอางค์ (2534 : 27)

ที่กล่าวถึงตัวแปรสำคัญที่มีผลต่ออัตราการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ดังนี้

1. การติดต่อกับผู้ตอบก่อนส่งแบบสอบถามไปให้
2. ลักษณะของแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลที่ถาม ความยาวของแบบสอบถาม สีของกระดาษ และหมึกพิมพ์แบบสอบถาม ระบบการพิมพ์ และการวางรูปแบบ
3. จดหมายนำที่ส่งไปพร้อมกับแบบสอบถาม ตัวแปรในจดหมายนำ ได้แก่ จดหมายที่ลงนามโดยบุคคลที่ต่างกัน บุคคลและหน่วยงานที่สนับสนุนงานวิจัย ค่าขึ้นต้นจดหมายนำ การระบุชื่อผู้ตอบ การให้ซองตอบแทน การกำหนดวันส่งกลับ การลงนามของผู้วิจัย
4. ผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์

การติดต่อกับผู้ตอบก่อนส่งแบบสอบถามไปให้ ทำได้ 2 วิธี คือ

1. ใช้จดหมายนำส่งไปก่อน เรียกว่า Pre-letter
2. ใช้โทรศัพท์ติดต่อให้รู้ตัวก่อน

การติดต่อกับผู้ตอบก่อนส่งแบบสอบถามหรือการแจ้ง ให้ผู้ตอบทราบล่วงหน้าอาจเปลี่ยนแปลงจากรูปจดหมายนำเป็น การ์ด ไปรษณีย์บัตร ก็ได้ และนอกจากจะใช้จดหมายนำและโทรศัพท์ติดต่อกับผู้ตอบแล้ว บางครั้งทำได้โดยการไปติดต่อด้วยตนเองก่อนส่งแบบสอบถามไปให้

ซึ่งมีงานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับการติดต่อกับผู้ตอบ หรือมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก่อนส่งแบบสอบถามไปให้ ดังนี้

Durant และ Mass (1961, quoted in Linsky, 1975: 84) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า โดยการไปติดต่อด้วยตนเอง พบว่า อัตราการตอบของกลุ่มที่ได้รับการติดต่อล่วงหน้าคิดเป็นร้อยละ 84 และกลุ่มที่ไม่ได้รับการติดต่อล่วงหน้าคิดเป็นร้อยละ 74

Lorei และ Gerel (1967, quoted in Linsky, 1975) พบว่าการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองก่อนส่งแบบสอบถามไปให้มีอัตราการตอบกลับ คิดเป็นร้อยละ 89.2 และกลุ่มที่ไม่ได้รับการติดต่อมีอัตราการตอบกลับร้อยละ 84.3

Heaton (1965, quoted in Linsky , 1975 : 84) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแจ้งล่วงหน้า พบว่าอัตราการตอบของกลุ่มที่ได้รับจดหมายนำ คิดเป็นร้อยละ 48.7 และกลุ่มที่ไม่ได้รับจดหมายนำคิดเป็นร้อยละ 27.1 แตกต่างกันถึงร้อยละ 21.6

Stafford (1966, quoted in Linsky, 1975 : 84) พบว่าอัตราการตอบของกลุ่มที่ใช้โทรศัพท์ติดต่อไปก่อน คิดเป็นร้อยละ 68.2 และกลุ่มที่ไม่มีการติดต่อด้วยโทรศัพท์ไปก่อนคิดเป็นร้อยละ 20.5

Ford (1968, quoted in Linsky, 1975: 84) ได้ทดลองศึกษาเกี่ยวกับการแจ้งล่วงหน้าโดยใช้จดหมายนำ และทำการทดลองซ้ำ 2 ครั้ง กับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ในครั้งแรกพบว่า อัตราการตอบของกลุ่มที่ใช้จดหมายนำ และกลุ่ม

ที่ไม่ใช้จดหมายนำคิดเป็นร้อยละ 39.6 และร้อยละ 32.9 ตามลำดับ ในครั้งที่สอง พบว่าอัตราการตอบของกลุ่มที่ใช้จดหมายนำและกลุ่มที่ไม่ใช้จดหมายนำ คิดเป็นร้อยละ 21 และร้อยละ 15.3 ตามลำดับ

Scott (1961, quoted in Linsky, 1975) พบว่าอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับจดหมายนำเท่ากับร้อยละ 44.6 ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับจดหมายนำเท่ากับร้อยละ 41.7 ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Pucel และคณะ (1971) พบว่าอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับจดหมายนำ เท่ากับร้อยละ 51.5 ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับจดหมายนำเท่ากับร้อยละ 42.9

Kephart และ Bressler (1958, quoted in Linsky, 1975) พบว่าอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับจดหมายนำ เท่ากับร้อยละ 53 ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับจดหมายนำเท่ากับร้อยละ 52

Wiseman (1954, quoted in Linsky, 1975) ได้ศึกษาอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ในกลุ่มที่ใช้โทรศัพท์แจ้งให้ทราบล่วงหน้า พบว่าอัตราการตอบกลับร้อยละ 44.7 กลุ่มที่ไม่ได้ติดต่อก่อนมีอัตราตอบกลับร้อยละ 24.5 ซึ่งมีการศึกษาอีกครั้งในปี ค.ศ. 1972 พบว่าอัตราการตอบกลับแบบสอบถามของกลุ่มที่ใช้โทรศัพท์แจ้งให้ทราบล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 67 และกลุ่มที่ไม่ได้ติดต่อก่อนคิดเป็นร้อยละ 47

Fox และคณะ (1984) ได้วิเคราะห์เมตต้าเกี่ยวกับการวิจัยที่เพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ พบว่าการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าสามารถเพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอัตราการตอบกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9 ถึงร้อยละ 47.7

สุชีรา ภักธราชูธรรมรัตน์ (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าโดยใช้จดหมายนำ กับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าอัตราการตอบของกลุ่มที่ได้รับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ 77.25 และ 65.50 ตามลำดับ

จดหมายนำที่ส่งไปพร้อมกับแบบสอบถาม (Cover-letter) ตัวแปรที่อยู่ใน
จดหมายนำ ที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับ ได้แก่

1. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงานวิจัย

นักวิจัยส่วนมากเชื่อกันว่า ลายมือชื่อ หรือการประทับตราของหน่วยงานที่
สนับสนุนงานวิจัยอยู่ จะช่วยทำให้อัตราการตอบกลับสูงขึ้น ดังผลการวิจัยของ

Rocher (1963: 299-302) พบว่าอัตราการตอบกลับ จากกลุ่มที่ได้รับ
แบบสอบถามที่มีลายมือชื่อของผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาลักษณะนิสัย (Director of
rehabilitation) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับแบบสอบถามที่ไม่มีลายมือชื่อผู้อำนวยการสถาบัน
คือร้อยละ 81 และร้อยละ 55 ตามลำดับ

Scott (1961, quoted in Lisky, 1975: 95-96) ได้ทดลองโดยใช้
หน่วยงาน 3 แห่ง คือ คณะรัฐบาลอังกฤษ (the British Government)
โรงเรียนเศรษฐศาสตร์และการปกครองของกรุงลอนดอน (The London School of
Economics and Political Science) สถาบันวิจัยการตลาด (The British
Market Research Bureau) เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนงานวิจัย อัตราการตอบกลับของ
แบบสอบถาม ร้อยละ 93.3 , 88.7 และ 90.1 ตามลำดับ เฉพาะกลุ่มที่ 1 กับ
กลุ่มที่ 2 เท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

Doob และ Freedman (1973) พบว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (stanford University) สูงกว่า อัตราการตอบกลับที่
หน่วยงานเอกชนสนับสนุน (Industrial Research Associates) อย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติ คือ ร้อยละ 55.8 และ 29.2 ตามลำดับ

Brunner และ Carroll (1974, quoted in Kanuk and Berenson,
1975: 443) พบว่า ถ้าใช้มหาวิทยาลัยสนับสนุนการวิจัย อัตราการตอบกลับจะมาก
กว่าการใช้ชื่อหน่วยงานอื่น

Engelhart (1972) พบว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม
ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐ เช่น สมาคม NEA (The National
Education Association) หรือหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ สนับสนุน อัตราการตอบกลับ

แบบสอบถามจะสูงกว่างานวิจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีหน่วยงานใด ๆ สนับสนุน ซึ่ง Engelhart ให้ข้อเสนอว่า นักศึกษาที่ต้องการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาของตน

2. คำขึ้นต้นจดหมายนำ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 แบบ คือ แบบเจาะจงตัวผู้ตอบและ แบบไม่เจาะจงตัวผู้ตอบ มีงานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับคำขึ้นต้นของจดหมายนำ ดังนี้ Clausen และ Ford (1974) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคำขึ้นต้นจดหมายนำ พบว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ที่จดหมายนำใช้คำขึ้นต้นแบบเจาะจงผู้ตอบ และแบบไม่เจาะจงตัวผู้ตอบไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kimball (1970) ที่พบว่าอัตราการตอบกลับระหว่างกลุ่มที่ได้รับจดหมายนำที่ใช้คำขึ้นต้นแบบเจาะจง และแบบไม่เจาะจงตัวผู้ตอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือร้อยละ 26.8 กับร้อยละ 26 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Frazier และ Bird (1958, quoted in Lisky, 1975: 93) ที่พบว่าอัตราการตอบกลับ ของกลุ่มที่ได้รับจดหมายนำแบบเจาะจง และแบบไม่เจาะจงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 34.3 และร้อยละ 27.9 ในการทดลองครั้งแรก และร้อยละ 26.4 กับร้อยละ 19.2 ในการทดลองครั้งที่สอง

ส่วน Carpenter (1974, quoted in Linsky, 1975: 93) ได้ทดลองศึกษาคำขึ้นต้นจดหมายนำโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม พบว่า อัตราการตอบของทั้ง 3 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 72.2 , 66.0 และ 64.3 ตามลำดับ

3. จดหมายนำที่ระบุตำแหน่งหรือคุณวุฒิของผู้วิจัยและการไม่ระบุ

งานวิจัยของ Rocher (1963: 299-302) พบว่าการระบุตำแหน่งหรือคุณวุฒิของผู้วิจัยกับการไม่ระบุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 81 กับร้อยละ 33

พิชัย แก้วสุวรรณ (2528) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบกลับเมื่อผู้ลงนามในจดหมายนำของแบบสอบถามมีตำแหน่งต่างกัน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าไม่พบความแตกต่างของอัตรา

การตอบเมื่อผู้ลงนามในจดหมายนำมีตำแหน่งต่างกัน คือ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการศึกษา, ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา, ผู้อำนวยการกองโรงเรียนและผู้อำนวยการหน่วยศึกษานิเทศก์ ทั้ง 3 ช่วง คือ ช่วงก่อนติดตาม ร้อยละ 64.33 , 61.67 , 64.67 และ 63.33 ช่วงการติดตามครั้งที่ 1 ร้อยละ 75.67 , 71.00 , 78.33 และ 75.00 และช่วงการติดตามครั้งที่ 2 ร้อยละ 84.67, 80.33, 84.00 และ 81.00 ตามลำดับ

4. จดหมายนำที่ออกโดยบุคคลที่ต่างกัน

งานวิจัยของ สุเทพ ไชยบุตร (2527) ที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาสาขาสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าจดหมายนำที่ออกโดยบุคคลที่ต่างกัน คือ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมโรงเรียน กรมสามัญการศึกษา หัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และตัวผู้วิจัยเอง ไม่ทำให้อัตราการตอบกลับแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีอัตราการตอบกลับร้อยละ 75.38, 73.08 และ 71.54 ตามลำดับ)

5. คำขอร้องให้ช่วยตอบแบบสอบถาม

การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยไม่มีโอกาสได้พบกับผู้ตอบโดยตรง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเขียนคำขอร้องให้ช่วยตอบ เพื่อให้ผู้ตอบให้ความร่วมมือ ในการตอบ จึงมีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคำขอร้องให้ช่วยตอบในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

Champion และ Sear (1969 , quoted in Linsky , 1975 : 95) ได้ทดลองใช้คำว่า "เพื่อเห็นแก่ผู้อื่น" (altruistic) และ "เพื่อเห็นแก่ตนเอง" (egoistic) ผลปรากฏว่า อัตราการตอบกลับของกลุ่มแรกเป็นร้อยละ 33.2 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มหลัง คือ ร้อยละ 36.8

6 การให้คำมั่นสัญญา

การให้คำสัญญาในจดหมายนำ แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ สัญญาว่าจะปิดบังชื่อผู้ตอบ (Anonymity) เพื่อให้ผู้ตอบสบายใจในการตอบ และสัญญาว่าจะให้ของตอบแทน

(Reward) เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้ตอบร่วมมือในการตอบ ซึ่งมีผู้ได้ศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

Andreason (1970, quoted in Kanuk and Berenson, 1975: 446) ได้ทดลองใช้จดหมายนำแบบเจาะจงผู้ตอบ พร้อมกับให้คำมั่นสัญญาว่าจะปิดบังชื่อผู้ตอบ และจดหมายนำแบบไม่เจาะจง พร้อมกับให้คำมั่นสัญญาว่าจะปิดบังชื่อผู้ตอบผลปรากฏว่า กลุ่มแรกได้อัตราการตอบกลับน้อยกว่ากลุ่มหลังแต่ผลการทดลองของ Scott (1970, quoted in Kanuk and Berenson, 1975: 446) พบว่าการให้ผู้ตอบระบุชื่อหรือไม่ระบุชื่อ ไม่ทำให้อัตราการตอบกลับแตกต่างกัน

Nederhof (1982, quoted in Bailey, 1987 : 158) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้สิ่งตอบแทนเป็นปากกา พบว่าการให้สิ่งตอบแทนจะช่วยให้อัตราการตอบเพิ่มขึ้นในระยะแรก แต่ถ้าใช้ในระยะเวลาติดตามอัตราการตอบจะเท่าเดิม นั่นคือ สิ่งตอบแทนจะไม่มีผลต่ออัตราการตอบในระยะการติดตาม

สุภาพร โทเฮงกุล (2522) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าอัตราการตอบของกลุ่มผู้ตอบที่ไม่ต้องระบุชื่อสูงกว่ากลุ่มผู้ตอบที่ต้องระบุชื่อ (ร้อยละ 84.64 และ 75.00 ตามลำดับ)

อัญชลี คงมั่น (2522) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าอัตราการตอบของกลุ่มที่ได้รับสิ่งตอบแทนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งตอบแทน และการให้สิ่งตอบแทนในระยะแรกทำให้ได้รับอัตราการตอบสูงกว่าในระยะติดตาม

7 การกำหนดวันส่งแบบสอบถามกลับ

Henly (1976 : 374-375) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบอัตรา การตอบกลับระหว่างกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับกับกลุ่มที่ไม่ได้กำหนดวันส่งกลับ ปรากฏว่า อัตราการตอบกลับของกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้กำหนดวันส่งกลับอย่างมีนัยสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 25.6 และ 18.0 ตามลำดับ ในระยะก่อนการติดตามและได้สรุปว่าการกำหนดวันส่งกลับจะมีผลต่ออัตราการตอบในระยะก่อนการติดตามแต่จะไม่มีผลในระยะการติดตาม

Nevin และ Ford (1976: 116-118) ได้ทดลองกำหนดวันส่ง เป็น 5 วัน 7 วัน และ 9 วัน ผลปรากฏว่าอัตราการตอบกลับทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 43.0 , 48.5 และ 53.4 ตามลำดับ และได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ 2 ข้อ คือ ข้อแรกถ้าเลื่อนการกำหนดวันส่งออกไปจะทำให้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนในอัตราที่สูงขึ้น ข้อที่สองคือ อัตราการตอบกลับจะมากในช่วง 7 วัน ดังนั้น เวลา 7 วันหลังจากส่งแบบสอบถามถือว่าเป็นเวลามาตรฐาน สำหรับการส่งแบบสอบถาม

Roberts , McCrory และ Forthofer (1978 : 407-410) ได้ทำการทดลองเพื่อหาหลักฐาน ในการส่งเสริมการใช้การกำหนดวันส่งกลับ เป็นตัวกระตุ้นการตอบแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามของกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้กำหนดวันส่งกลับอย่างมีนัยสำคัญ

Bender (1967, quoted in Bailey, 1987: 162) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเดือนที่เหมาะสมในการส่งแบบสอบถามที่มีผลต่ออัตราการตอบ พบว่าเดือนมีนาคมเป็นเดือนที่ได้รับอัตราการตอบสูงสุด รองลงมาคือ เดือนเมษายน และต่ำที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์ ในทำนองเดียวกัน NEA (1930 , quoted in Bailey, 1987: 162) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบ พบว่าเดือนที่ได้รับอัตราการตอบสูงสุด คือเดือนกันยายน หลังจากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงจากร้อยละ 76 ในเดือนกันยายน เป็นร้อยละ 61 ในเดือนพฤษภาคม

Goldstein และ Kroll (1957 , quoted in Bailey , 1987: 158) ได้ทดลองใช้การกำหนดวันส่งในจดหมายนำ และจดหมายติดตาม พบว่าอัตราการตอบกลับนั้นสูงถึงร้อยละ 98.6

Scott (1961 , quoted in Bailey, 1987: 161) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบพบว่า อัตราการตอบของกลุ่มที่ส่งแบบสอบถามตอนต้นสัปดาห์ แตกต่างจากกลุ่มที่ส่งแบบสอบถามตอนปลายสัปดาห์สรุปได้ว่า การส่งแบบสอบถามตอนต้นสัปดาห์จะดีกว่า

สุชีรา ภักทรายุทธวรรค์ (2530) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการระบุวันส่งกลับที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับ พบว่ายังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะสรุปเกี่ยวกับอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ไม่กำหนดวันส่งกลับกับกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับ ทั้ง 3 ช่วงของการส่ง คือ ก่อน

การติดตาม (ร้อยละ 73.25 , 69.50) ติดตามครั้งที่ 1 (ร้อยละ 87.00, 84.75) ติดตามครั้งที่ 2 (ร้อยละ 96.50, 96.50) ตามลำดับ

อนงค์ ลืมประไพพงษ์ (2534) ศึกษาเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถาม เมื่อรูปแบบการกำหนดวันส่งกลับต่างกัน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ครู-อาจารย์ ที่กำลังปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามของกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับที่แน่นอน กับกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับโดยใช้การระบุข้อความ คิดเป็นร้อยละ 57.62 และ 49.29 ตามลำดับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เปรียบเทียบการกำหนดวันส่งกลับที่แน่นอน 3 วัน 7 วัน 14 วัน คิดเป็นร้อยละ 52.86 62.86 57.14 ตามลำดับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับภายใน 7 วัน กับกลุ่มที่ไม่ได้กำหนดวันส่งกลับ พบว่ากลุ่มที่กำหนดวันส่งกลับภายใน 7 วัน สูงกว่า อัตราการตอบแบบสอบถามของกลุ่มที่ไม่ได้กำหนดวันส่งกลับอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีอัตราการตอบคิดเป็นร้อยละ 62.86 และ 47.14 ตามลำดับ การกำหนดวันส่งกลับโดยใช้การระบุข้อความ "โปรดส่งคืนโดยเร็วที่สุด" กับ "กรุณาส่งคืนตามแต่ท่าน" พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีอัตราการตอบคิดเป็นร้อยละ 57.14, 41.43 ตามลำดับ

8. ลายเซ็นของผู้วิจัยเอง จำแนกออกเป็น 2 แบบ คือ ผู้วิจัยเซ็นชื่อด้วยตนเอง กับ ผู้วิจัยเซ็นชื่อในกระดาษไขก่อนที่จะนำไปอัดสำเนา หรือเป็นลายเซ็นแบบอัดสำเนา

Kawash และ Aleamoni (1971, 589-592) ได้ทดลองโดยกลุ่มแรกส่งจดหมายพร้อมลายเซ็นจริง กลุ่มหลังส่งจดหมายนำที่มีลายเซ็นของผู้วิจัย ซึ่งเป็นแบบอัดสำเนา ผลปรากฏว่า อัตราการตอบกลับของทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน คือร้อยละ 28.52 และร้อยละ 27.18 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Clausen and Ford (1947)

และการค้นพบของ Green และ stager (1986) ที่ไม่พบความแตกต่างกันใน 2 กลุ่ม

แต่งงานวิจัยของ Linsky (1965, อ้างถึง Green and stager, 1986)

พบว่าการลงนามจริงของผู้วิจัยในจดหมายนำมีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม

ข้อมูลคำถาม จำแนกได้ 2 แบบ คือ คำถามที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ กับคำถามที่ไม่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลคำถาม ดังนี้

Butler (1973 : 348-349) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับคำถามที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบและคำถามที่ไม่มีผลต่อผู้ตอบ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

Fisher (1974 : quoted in Futrell and Swan , 1977: 612) ได้ทำการศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างในอัตราการตอบของแบบสอบถาม ที่มีการลงชื่อ และไม่มีการลงชื่อผู้ตอบในคำถามที่ไม่มีผลสะท้อน แต่จะมีความแตกต่างในอัตราการตอบสำหรับคำถามที่มีผลสะท้อน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงาน Futrell และ Swan (1977) ซึ่งศึกษาพบว่า การลงชื่อในแบบสอบถามที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ ไม่ได้ทำให้อัตราการตอบกลับแตกต่างกัน

สุภาพร โทแสงกุล (2522) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ สูงกว่าแบบที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ (ร้อยละ 82.50 และ 77.14 ตามลำดับ) ส่วนการให้ผู้ตอบไม่ระบุชื่อ สูงกว่าแบบสอบถามที่ผู้ตอบต้องระบุชื่อ และพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคำถามกับการให้ลงชื่อ

พิชัย แก้วสุวรรณ (2528) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบสอบถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู สูงกว่าอัตราการตอบกลับคืนของแบบสอบถาม ที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู อย่างมีนัยสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 66.33 และร้อยละ 60.67 ตามลำดับ

ในระะก่อนการติดตาม หลังการติดตาม พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีอัตราการตอบไม่แตกต่างกัน

สุวรรณ มีทองคำ (2533) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ของครูและพยาบาลเมื่อข้อความเกี่ยวข้องกับ และไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบ พบว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่มีคำถามเกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบระหว่าง อาชีพครูและอาชีพพยาบาลไม่แตกต่างกัน คือ ร้อยละ 76.67 และ 78.00 ตามลำดับ และอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบระหว่างอาชีพครูและพยาบาลไม่แตกต่างกันคือ

ร้อยละ 70.67 และ 78.67 ตามลำดับส่วนอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามในกลุ่มอาชีพครูระหว่าง แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบ ไม่แตกต่างกัน คือ ร้อยละ 76.67 และ 70.67 ตามลำดับ และอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ในกลุ่มอาชีพพยาบาล ระหว่างแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์อาชีพของผู้ตอบไม่แตกต่างกันคือ ร้อยละ 78.00 และ 78.67 ตามลำดับ

รูปแบบของการตอบ จำแนกได้เป็น 4 แบบ คือ ใช้การตอบแบบลงรหัสตัวเลข ใช้คำตอบแบบปลายเปิด ใช้คำตอบแบบปลายปิด และใช้คำตอบแบบผสมหลายแบบ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของการตอบ มีดังนี้

Stevens (1974, อ้างถึงใน สุภาพร โทเส็งกุล, 2522: 38) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบการใช้รูปแบบการตอบ โดยการเขียนเป็นเลขรหัสกับการตอบคำถามปลายปิด-เปิด พบว่าไม่มีความแตกต่างของผลการทดลองทั้ง 2 แบบ แต่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การตอบควรเขียนเป็นเลขรหัสจะดีกว่า เพราะสะดวกต่อการตรวจและการนำเสนอข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์

บุญชอบ ศราชนันท์ (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามที่มีวิธีการตอบแตกต่างกัน โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในต่างจังหวัด พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามที่มีวิธีการตอบโดยกาเครื่องหมายสูงกว่าอัตราการตอบแบบสอบถามที่มีวิธีการตอบโดยเขียนรหัสคำตอบ อย่างมีนัยสำคัญ อัตราการตอบแบบสอบถามร้อยละ 71 , 62 ตามลำดับ

ความยาวของแบบสอบถาม

เนื่องจากการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีข้อจำกัดเรื่องของความยาวของแบบสอบถาม จึงมีนักวิจัยหลายท่านพยายามศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรนี้ ได้แก่

Berdie (1973 : 279-280) ได้ทดลองใช้แบบสอบถามที่ยาว 1 หน้า 2 หน้า และ 4 หน้า โดยมีการควบคุมเนื้อหาของแบบสอบถามทั้ง 3 ขนาด ให้มีโครงสร้างอย่างเดียวกัน ปรากฏว่า อัตราการตอบกลับคิดเป็น ร้อยละ 64 , 56 และ

42 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าแบบสอบถามที่สั้นกว่ามีแนวโน้มที่จะมีอัตราการตอบกลับสูงกว่า และเมื่อทดสอบด้วยไคสแควร์ พบว่าความยาวของแบบสอบถาม ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราการตอบ

วิไลวรรณ ศากรวิมล (2523) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามที่มีความยาว 4 หน้า สูงกว่า แบบสอบถามที่มีความยาว 12 หน้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ร้อยละ 92.75 และ 89.00 ตามลำดับ) ส่วนอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่มีความยาว 4 หน้า และ 8 หน้า พบว่าไม่มีความแตกต่าง

สีของกระดาษ และหมึกพิมพ์แบบสอบถาม

สีของกระดาษและหมึกพิมพ์เป็นสิ่งที่ทำให้แบบสอบถามน่าสนใจ ควรระมัดระวังการเลือกใช้สีให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง มีนักวิจัยหลายท่าน ศึกษาเกี่ยวกับสีของกระดาษและหมึกพิมพ์ที่เหมาะสม ดังนี้

Gullahorn (1975 : 447) ได้ทดลองเปรียบเทียบอัตราการตอบของแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีเขียวและสีขาว พบว่าแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีเขียวมีอัตราการตอบกลับสูงกว่าแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีขาว คือร้อยละ 51 และ 49 ตามลำดับ แต่เมื่อทดสอบไม่พบความแตกต่าง

Bender และ Dunlap (1967 , quoted in Linsky , 1975 : 91) ได้ทดลองใช้แบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีขาว สีน้ำเงิน สีชมพู สีเหลือง สีเขียว และสีส้ม โดยทำเป็นรูปแบบของการโฆษณาสินค้า ผลปรากฏว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามสีต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน

วิไลวรรณ ศากรวิมล (2523) ได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 พบว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีเขียว และสีฟ้า สูงกว่าแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีขาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ร้อยละ 93.67 , 91.67 และ 86.67 ตามลำดับ)

สุชีรา ภักทรายุทธวรรณ์ (2530) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสี่ของหมึกพิมพ์แบบสอบถาม โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ครู - อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยหมึกสีน้ำเงิน และสีเขียวสูงกว่าแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยหมึกสีแดงและสีดำ

ระบบการพิมพ์ และการวางรูปแบบ จำแนกออกเป็น 2 แบบคือ การใช้ระบบการพิมพ์จากโรงพิมพ์ กับการใช้การพิมพ์ดีด และอัดสำเนา

ได้มีงานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับระบบการพิมพ์ และการวางรูปแบบ ดังนี้

Ford (1968, quoted in Kanuk and Berenson, 1975: 446)

ได้ทำการทดลอง โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้ระบบการพิมพ์จากโรงพิมพ์ และการพิมพ์ลงไข แล้วนำไปอัดสำเนา ปรากฏว่าอัตราการตอบกลับของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน (ร้อยละ 22 และ 20 ตามลำดับ)

Scott (1961 , quoted in Kanuk and Berenson , 1975 :

440) ได้ทดลองเปรียบเทียบระหว่าง ระบบการพิมพ์จากโรงพิมพ์กับการพิมพ์ลงไขแล้วนำไปอัดสำเนา ปรากฏว่าอัตราการตอบกลับของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน (ร้อยละ 95.2 และร้อยละ 94.4 ตามลำดับ)

วิจิตรา ประสาทเวทกุล(2522) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดหน้าและการพิมพ์

ด้วยระบบออฟเซตโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู - อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามที่ได้รับการจัดหน้าสูงกว่าแบบสอบถามธรรมดา (ร้อยละ 68.83 และ 59.50 ตามลำดับ) และยังไม่มีความเพียงพอที่จะสรุปว่า อัตราการตอบแบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยระบบออฟเซต สูงกว่าแบบสอบถามที่พิมพ์แบบอัดสำเนา และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดหน้ากับระบบการพิมพ์

ประเภทของการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

Kephart และ Bressler (1958, quoted in Kanuk and Berenson, 1975: 444) ได้ทดลองเปรียบเทียบอัตราการตอบจากการส่ง 3 แบบ คือ แบบชิ้นหนึ่งแบบไปรษณีย์อากาศ และการส่งแบบพิเศษ ผลปรากฏว่าอัตราการตอบของการส่งแบบพิเศษ

สูงกว่าแบบชิ้นหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 66 และร้อยละ 32 ตามลำดับ อัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์อากาศ สูงกว่าแบบชิ้นหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 60 และร้อยละ 32 ตามลำดับ ส่วนการส่งทางไปรษณีย์อากาศและการส่งแบบพิเศษนั้นไม่แตกต่างกัน

Watson (1965,quoted in Kanuk and Berenson,1975 : 443) ได้ทดลองศึกษาการส่งแบบสอบถามแบบชิ้นสามกับแบบชิ้นหนึ่ง พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างอัตราการตอบกลับของทั้งสองกลุ่ม

อัญชลี คงมั่น (2522) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งแบบสอบถามโดยไปรษณีย์ลงทะเบียน และโดยไปรษณีย์ธรรมดา พบว่าอัตราการตอบกลับของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน (ร้อยละ 64.29 และ 57.14 ตามลำดับ)

สถานที่รับแบบถามของผู้ตอบ

สถานที่รับแบบสอบถามที่นักวิจัยสนใจศึกษา คือ ที่บ้านและที่ทำงาน ดังผลการวิจัยของ Alutto (1970 , อ้างถึงใน สุเทพ ไชยบุตร, 2527: 25) ได้ทำการศึกษาทดลองเกี่ยวกับสถานที่รับแบบสอบถาม และลักษณะของแบบสอบถาม พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานที่รับแบบสอบถาม คือ ที่บ้าน หรือที่ทำงานของผู้ตอบ ไม่แตกต่างกันแต่ในกรณีที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแล้ว การส่งแบบสอบถามปลายเปิดไปให้ผู้ตอบที่ทำงานจะได้รับอัตราการตอบกลับ สูงกว่า การส่งไปให้ตอบที่บ้าน

สุเทพ ไชยบุตร (2527) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสถานที่รับของแบบสอบถาม คือ ที่บ้านและที่ทำงาน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบที่บ้านหรือที่โรงเรียน ไม่ทำให้อัตราการตอบกลับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ร้อยละ 74.87 และ 71.79 ตามลำดับ)

การติดตามผล

การติดตามผลนั้นสามารถทำได้ 2 ช่วงเวลา คือ ก่อนก่อนการส่งกลับ (Reminding) และการติดตามหลังกำหนดวันส่งกลับ (Follow-up after deadline)

การติดตามผลแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยเพิ่มอัตรา
การตอบแบบสอบถามให้สูงขึ้น ดังผลการวิจัยดังนี้

Watson (1965, quoted in Linsky, 1975: 86) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ
อัตราการตอบกลับ โดยวิธีการติดตาม 3 แบบคือ จดหมาย ไปรษณีย์ และไม่มีการติดตาม
พบว่า อัตราการตอบกลับของทั้ง 3 กลุ่มคิดเป็น ร้อยละ 46, 37 และ 30 ตามลำดับ

Heberlein และ Baumgartner (1981, quoted in Bailey, 1987: 163)
ได้ทดลองศึกษาถึงผลของการเตือนที่มีต่ออัตราการตอบ พบว่าการเตือนทำให้อัตราการตอบ
เพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ถึงร้อยละ 9

Scott (1961, quoted in Bailey, 1987 : 163) ได้ศึกษา
เปรียบเทียบอัตราการตอบระหว่างกลุ่มที่มีการติดตาม 2 ครั้ง กับกลุ่มที่ไม่มีการติดตามพบว่า
อัตราการตอบกลับของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน คือร้อยละ 95.6 และ ร้อยละ 74.8 ตาม
ลำดับ นอกจากนี้ Scott ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับการเตือน พบว่า อัตราการตอบกลับของกลุ่ม
ที่มีการเตือน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.2 และกลุ่มที่มีการเตือน 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 85.9

Francel (1966) พบว่าการติดตามด้วยจดหมายจะสามารถเพิ่มอัตราการ
ตอบกลับได้ร้อยละ 10 ถึง 35

Nichols และ Meyer (1961, quoted in Linsky, 1975,) พบว่า
การใช้ไปรษณีย์บัตรเตือนกลุ่มตัวอย่าง จะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีอัตราการตอบกลับของ
แบบสอบถาม สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการเตือน โดยมีอัตราการตอบกลับร้อยละ 58 และ
37 ตามลำดับ

Sheth และ Roscoe (1975) ได้ศึกษารูปแบบการเตือน โดยทดลองใช้
วิธีการที่แตกต่างกันออกไป 4 แบบ คือ กลุ่มที่เตือนโดยไปรษณีย์บัตรพร้อมกับส่งแบบ
สอบถามฉบับใหม่ไปให้ กลุ่มที่เตือนโดยโทรศัพท์พร้อมกับส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้
กลุ่มที่เตือนโดยจดหมาย หลังจากนั้นสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์ กลุ่มที่สัมภาษณ์
ตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์เลย และกลุ่มที่ไม่ได้รับการเตือน พบว่า กลุ่มที่เตือนโดยใช้
โทรศัพท์พร้อมกับส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ มีอัตราการตอบกลับสูงสุด (ร้อยละ 76.4
ส่วนการเตือนโดยจดหมาย หลังจากนั้นสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์ใช้ไม่ได้ผล

และไม่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (ร้อยละ 57) Sheth และ Roscoe ได้เสนอแนะให้ใช้โทรศัพท์ในการติดตาม เพราะรวดเร็วมีประสิทธิภาพและง่ายต่อการควบคุม

Etzel และ Walker (1974) ได้ศึกษารูปแบบการติดตาม 3 แบบ โดยการส่งจดหมายติดตาม พร้อมกับส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ ใช้จดหมายติดตามแต่ไม่ได้ส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ และไม่มีการติดตาม พบว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามร้อยละ 52.9 , 59 และ 38.8 ตามลำดับ ซึ่งพบว่าการใช้จดหมายติดตามแต่ไม่ได้ส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ มีอัตราการตอบกลับสูงสุด Etzel และ Walker จึงได้เสนอแนะว่าในการติดตามควรใช้จดหมายติดตาม แต่ไม่ต้องส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ เพราะนอกจากจะทำให้อัตราการตอบกลับสูงขึ้นแล้ว ยังเป็นการประหยัดรายจ่ายอีกด้วย

วิจิตรา ประสาทเวทกุล (2522) พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตาม และภายหลังการติดตาม 2 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 47.42 , 58.50 และ 64.17 ตามลำดับ

วิไลวรรณ ศาครวิมล (2523) ได้ศึกษาวิธีการติดตามโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 พบว่า อัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ติดตามแบบสอบถาม โดยการให้การ์ดสูงกว่ากลุ่มที่ติดตามโดยใช้จดหมายแบบเป็นทางการ และกลุ่มที่ใช้จดหมายแบบไม่เป็นทางการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ร้อยละ 95.50, 85.75 และ 90.25 ตามลำดับ) และอัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตามและภายหลังการติดตาม 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.66 , 90.50 ตามลำดับ

สุภาพร โภ่งแสงกุล (2522) พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตามและภายหลังการติดตาม 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.64, 69.11 และ 79.82 ตามลำดับ

อัญชลี คงมัน (2522) พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตาม และภายหลังการติดตาม 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.71, 65.71 และ 79.52 ตามลำดับ

พบว่า อัตราการตอบของเพศชายในช่วงของการส่งแบบสอบถามครั้งแรก สูงกว่าเพศหญิง แต่ในช่วงของการติดตามอัตราการตอบของเพศหญิงสูงกว่า

Goyder (1982) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า เพศชายตอบแบบสอบถามกลับมากกว่าเพศหญิง

Scott (1961, quoted in Bailey, 1987: 159-160) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ พบว่าคนที่ไม่ตอบส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ และเป็นหญิงที่แต่งงานแล้ว มากกว่าหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน ส่วนอัตราการตอบของเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกัน แต่อัตราการตอบของหญิงที่แต่งงานแล้ว สูงกว่า หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน และกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี ดังนั้นกลุ่มคนที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีแนวโน้มที่จะไม่ตอบแบบสอบถามมากกว่ากลุ่มอื่น แต่เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ Scott ยังพบอีกว่า อัตราการตอบของกลุ่มคนที่มีอาชีพที่ต้องใช้แรงงานกับกลุ่มคนที่มีอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานไม่แตกต่างกัน

Bennett and Hill (1964) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพระหว่างนิสิตเก่าที่ตอบแบบสอบถามกับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยไม่พบความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพของนิสิตเก่าทั้งสองกลุ่ม ยกเว้นบุคลิกภาพในด้านการยอมรับตนเอง กล่าวคือ กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามคืนมีคะแนนเฉลี่ย การยอมรับตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถาม

Macek and Miles (1975) พบว่าพวกที่ติดตามได้และตอบแบบสอบถาม มีระดับการศึกษาสูงกว่าพวกที่ติดตามไม่ได้ หรือพวกที่แม้จะติดตามได้ แต่ก็ไม่ได้ตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์อย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาตัวแปรที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พบว่าตัวแปรเหล่านั้น สามารถกระตุ้นอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้เพิ่มขึ้นได้ แม้จะเห็นประโยชน์ของตัวแปร แต่ก็ไม่สามารถนำตัวแปรมาใช้ในการรายงานการวิจัยครั้งนี้ได้ทั้งหมด เนื่องจากมีความจำกัดด้านเวลา, งบประมาณ และไม่สะดวกในการใช้ เช่น การติดต่อกับผู้ตอบก่อนส่งแบบสอบถามไปให้ ในกลุ่มนิสิตนักศึกษาจะทำได้ยาก เนื่องจากอยู่กระจัดกระจายและไม่แน่นอน

สุเทพ ไชยบุตร (2527) พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตามและภายหลังการติดตาม 1 ครั้ง รวมคิดเป็นร้อยละ 73.33

พิชัย แก้วสุวรรณ (2528) พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตาม และภายหลังการติดตาม 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 63.50, 75.00 และ 82.50 ตามลำดับ

สุธีรา ภัทรายุทธวรรณ (2530) พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตาม และภายหลังการติดตาม 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 71.38, 85.88 และ 94.88 ตามลำดับ

สุวรรณ มีทองคำ (2533) พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามในช่วงก่อนการติดตามและภายหลังการติดตาม 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 76.91 และ 95.50 ตามลำดับ

เชิงชาย เหมพัฒน์ (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเตือน ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับการเตือน 1 ครั้ง การเตือน 2 ครั้ง และไม่ได้รับการเตือน คิดเป็นร้อยละ 90, 87 และ 74 ตามลำดับ และอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามจากการเตือน หลังจากส่งแบบสอบถามไปให้ 7 วัน สูงกว่าอัตราการตอบกลับจากการเตือนหลังจากส่งแบบสอบถามไปให้ 10 วัน ทำการหรือ 2 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จะเห็นว่าการติดตามในการวิจัยในประเทศไทย ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนใหญ่จะเพิ่มอัตราการตอบแบบสอบถามเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ร้อยละ 16.75 ถึง 38.81

สาเหตุที่ผู้วิจัยควบคุมไม่ได้ ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามย้ายที่อยู่ ตาย บุคลิกภาพและสถานภาพของผู้ตอบ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Green และ Stager (1986 : 203-205) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเพศของผู้ตอบที่มีต่ออัตราการตอบแบบสอบถาม โดยเปรียบเทียบอัตราการตอบเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงของการส่งแบบสอบถามครั้งแรก ช่วงของการติดตามครั้งที่ 1 และช่วงของการติดตามครั้งที่ 2

ตอนที่ 3 งานวิจัยเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ และคำถามที่ไวต่อความรู้สึก

การรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ มักมีปัญหาหรือยากลำบากกว่าการรวบรวมข้อมูลประเภทอื่น ๆ ปัญหาสำคัญที่พบก็คือ การปฏิเสธการตอบคำถามและการไม่พูดตรงความจริง (Weldon T. Johnson and John D. Delamater, 1976) ทั้งนี้เพราะข้อมูลเรื่องเพศบางเรื่องจัดเป็นข้อมูลที่มีความไวต่อความรู้สึก

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ โดยการสัมภาษณ์ พบตัวบ่งชี้ความไวต่อความรู้สึกที่เห็นเด่นชัดก็คือ ความสมบูรณ์ของการสัมภาษณ์ และการตอบคำถาม ทั้งนี้เพราะการเผชิญหน้า ก่อให้เกิดความอึดอัดแก่ผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ไม่นิยมใช้สัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพศ

ในการศึกษาวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพศ ปรากฏผล

ดังนี้

ตารางที่ 1 งานวิจัยเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย / ปีที่ทำวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลส่วนกลาง	ดวงจิต ชูพันธ์, 2518	นำแบบสอบถามไปเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง
2. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของนิสิต มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างชายและหญิง	บุปผา สีมาวรพ, 2518	นำเสนอแบบสอบถามไป เก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง
3. ค่านิยมในการคบเพื่อต่างเพศและ การเลือกคู่ครองของนิสิต นักศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร	จิรดา รัตนรังสี, 2520	นำแบบสอบถามไปเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสำเร็จ ความใคร่ด้วยตนเอง ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในส่วกลางกรุงเทพมหานคร	นภคณ ลิ้มสุรัตน์, 2521	แจกแบบสอบถามด้วย ด้วยตนเองโดยใส่แบบ สอบถามในซองมิดชิดแล้ว ให้ไปตอบในที่ส่วนตัวแล้ว รวบรวมข้อมูลคืน
5. ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศ ของวัยรุ่นในแหล่งเสื่อมโทรม	จิระ จิงเจริญศิลป์, 2523	นำแบบสอบถามไปเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย / ปีที่ทำวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ทศนคติของนักเรียน อาชีวศึกษาปีที่ 3	เรณู เจริญศรี , 2525	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง
7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ คบเพื่อนต่างเพศ การเลือก คู่ครอง การสมรส และการ หย่าร้างของนักศึกษาวิทยาลัย ครูภาคตะวันออกเฉียง	อนุกฤษณ์ นิติรัช, 2525	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง
8. ความรู้ เจตคติ และ ประสบการณ์เกี่ยวกับ เรื่องเพศของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ใน กรุงเทพมหานคร	รวิวรรณ วุฒิปะสิทธิ์, 2526	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง
9. การศึกษาเจตคติใน เรื่องเพศของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัด ขอนแก่น และจังหวัด มหาสารคาม	อรุณ ปาละโค, 2527	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง
10. การศึกษาเจตคติ และ พฤติกรรมทางเพศของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร	อติรัตน์ วัฒนไพลิน, 2522	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล ด้วยตนเอง

ชื่อเรื่อง	ผู้วิจัย / ปีที่ทำวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
11. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียง	อรชร์ ปิตานนท์, 2528	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
12. การมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิดของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามัญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี	จุฑามาศ นุชนารถ, 2531	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
13. พฤติกรรมทางเพศและเจตคติของนักเรียนวัยรุ่นมัธยมศึกษาพฤติกรรม รักร่วมเพศ เขตการศึกษา 6	ชวนีส์ จันทน์น้อย, 2533	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
14. การศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเพศ การสมรส และการเกิดของนักเรียนหญิงของโรงเรียนสตรีมัธยมศึกษาตอนปลายสามัญ ในกรุงเทพมหานคร	จริยา ชัยวิรัตน์, 2534	นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

จะเห็นได้ว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเพศ นิยมใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยไปส่งและรับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างหรือตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง อัตราการตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 80 ขึ้นไป ซึ่งค่อนข้างสูง แต่ก็มีควา

ยุ่งยากในการเดินทางไปเก็บข้อมูล โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ห่างไกล และกระจัดกระจาย ทำให้เสียเวลา และงบประมาณในการเดินทาง ถ้าสามารถใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์สอบถามข้อมูล จะช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รวมทั้งทำให้ผู้ตอบมีเวลาและความอิสระในการตอบแบบสอบถามมากขึ้น

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับคำถามที่วัดความรู้สึก มีดังนี้

Fischer (1946 : 220-225) ได้ใช้แบบสำรวจปัญหาทางด้านบุคลิกภาพของ Mooney (The College Form of Mooney's Problem Check List) มีลักษณะเป็น แบบตรวจสอบรายการให้นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2-4 จำนวน 102 คน เลือกข้อปัญหาที่ตรงกับตัวเขามากที่สุด โดยกำหนดให้ตอบ 2 ครั้ง ห่างกัน 1 สัปดาห์ ครั้งแรกให้ผู้ตอบลงชื่อในแบบสำรวจ ส่วนครั้งที่สองไม่ต้องลงชื่อ ผลปรากฏว่า สำหรับปัญหาที่ไม่ค่อยรุนแรง หรือกระทบต่อความรู้สึกของผู้ตอบ การกำหนดให้ลงชื่อหรือปิดบังชื่อ ไม่มีผลต่อจำนวนข้อปัญหาที่ผู้ตอบเลือก ส่วนปัญหาที่ค่อนข้างสำคัญ หรือมีผลกระทบต่อผู้ตอบนั้นพบว่า เมื่อผู้ตอบไม่ต้องลงชื่อ นั่นคือการปิดบังชื่อ ทำให้ผู้ตอบกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากขึ้น

Butler (1973 : 342-349) ได้ศึกษาผลการกำหนดให้ผู้ตอบลงชื่อและปิดบังชื่อในแบบสอบถามที่มีต่อการตอบคำถามที่ไวและไม่ไวต่อความรู้สึก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาเตรียมทหารจำนวน 668 คน ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ทัศนคติต่ออาสาสมัคร ปัญหาเรื่องสีผิว ความคาดหวังในอนาคต ที่มีต่อชีวิตความเป็นทหาร หลักสูตรการเรียนการสอนและข้อมูลด้านประชากร ผู้วิจัยได้ให้นักจิตวิทยาของกองทัพสหรัฐ 3 คน นายทหาร 1 คน และนักจิตวิทยาคลินิก 1 คน ที่มีความรู้ความเข้าใจในชีวิตของนักศึกษา เตรียมทหาร ประเมินลักษณะคำถาม โดยกำหนดว่าคำถามที่ไวต่อความรู้สึก เป็นคำถามที่ผู้ตอบรู้สึกกระอักกระอ่วนใจที่จะตอบ เพราะกลัวว่าจะมีความผิดหรืออาจถูกลงโทษ หรือเป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหาร ฯลฯ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ตอบทั้งที่ลงชื่อ และปิดบังชื่อตอบคำถามทั้งสองลักษณะไม่แตกต่างกัน และคำถามที่ไวต่อความรู้สึกมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อแบบแผนการตอบของทั้ง 2 กลุ่ม

งานวิจัยของ Futrell และ Swan (1977 : 611-616) ก็ค้นพบ เช่นเดียวกันว่าการกำหนดให้ผู้ตอบลงชื่อหรือปิดบังชื่อ ในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทาง ไปรษณีย์ ไม่มีผลต่อแบบแผนการตอบทั้งในคำถามที่ไวต่อความรู้สึกและไม่ไวต่อความรู้สึก รวมทั้งไม่มีผลต่ออัตราการตอบกลับด้วย

สุภาพร โภเภงกุล (2522) ได้ศึกษาอิทธิพลของคำถามที่มีผลสะท้อน (Sensitive Items) และการลงชื่อที่มีต่ออัตราการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยทำการทดลองกับครูอาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ จำนวน 560 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะ และพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียน เป็นเนื้อหาของคำถามที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ และแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาท ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการศึกษา เป็นเนื้อหาของคำถามที่ไม่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ ผลการวิจัย พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามที่ไม่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบสูงกว่าอัตราการตอบแบบสอบถาม ที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ ส่วนการระบุชื่อ พบว่าอัตราการตอบแบบสอบถามที่ผู้ตอบไม่ต้องระบุชื่อ สูงกว่าอัตราการตอบที่ผู้ตอบต้องระบุชื่อ และไม่พบปฏิกริยาร่วมระหว่าง "ลักษณะของ คำถาม" กับ "การให้ลงชื่อ" ต่ออัตราการตอบแบบสอบถาม

บุญนำ เจนสรพรภิกกุล (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแบบแผนและความ คงที่ในการตอบมาตรฐานค่าของลิเคอร์ท์ เมื่อกำหนดรูปแบบคำตอบแตกต่างกัน 5 รูปแบบ และเมื่อลักษณะคำถามแตกต่างกันระหว่างคำถามที่ไวต่อความรู้สึกกับไม่ไวต่อ ความรู้สึก รวมทั้งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคำถามกับรูปแบบคำตอบที่มีต่อความคงที่ ในการตอบ ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเพศ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พบว่าผู้ตอบมาตรฐานค่าที่มีรูปแบบคำตอบเหมือนกัน แต่มีลักษณะคำถามแตกต่างกัน มีแบบแผนการตอบแตกต่างกัน โดยลักษณะคำถามที่ไว ต่อความรู้สึก เมื่อกำหนดคำตอบที่เป็นกลาง "ไม่แน่ใจ" ไว้ทางขวาสุดของรายการคำตอบ ทำให้ผู้ตอบเลือกเป็นคำตอบมากกว่า ลักษณะคำถามที่ไวต่อความรู้สึก ผู้ตอบมาตรฐาน ค่าที่มีรูปแบบคำตอบเหมือนกัน แต่มีลักษณะคำถามแตกต่างกัน ไม่พบความแตกต่าง ในด้านความคงที่ในการตอบและไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะคำถามกับรูปแบบคำตอบต่อ ความคงที่ในการตอบมาตรฐานค่า